

Tulevaisuuden haasteiden jäsentämisestä ennakoivaan kokonaisturvallisuuden hallintaan

Kokonaisturvallisuuden toimeenpano rakentuu yhä vahvemmin varautumisen ja ennakkoinnin yhteistyölle. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen vetämässä Winlandin osahankkeessa jaennettiin energiaturvallisuuden, ruokaturvan ja kokonaisturvallisuuden haasteita sekä analysoitiin kokonaisturvallisuuteen liittyvää ennakkointityötä Suomessa.

FAILAND-TULEVAISUUSKUVAT LUOVAT YHTEISTÄ YMMÄRRYSTÄ TULEVISTA HAASTEISTA

Ennakkointi- ja skenaariotyöllä oli Winland-hankkeessa keskeinen merkitys eri osahankkeita sekä sidosryhmien näkemyksiä yhteentuovana integroivana menetelmänä. Hankkeen nimen mukaisesti (From Failand to Winland)

skenaariotyö alkoi syksyllä 2016 sidosryhmien kanssa pidentyillä kolmella skenaariotyöpajalla, joiden pohjalta työstettiin oheisessa taulukossa kuvatut viisi ei-toivottavaa Failand-tulevaisuuskuvaa Suomelle.

Ei-toivottujen tulevaisuuskuvien tarkoituksena oli tunnistaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaavia kehityssuuntia energia-, ruoka- ja vesiturvallisuuteen liittyen.

TULEVAISUUSKUVA	KRIITTINEN TEKIJÄ	YHTEISKUNNAN ELINTÄRKEÄT TOIMINNOT
1. Ilmastonmuutoksen kerrannaisvaikutukset iskevät	Suuren mittakaavan muuttoliikkeet ja sään ääri-ilmiöt sekä yhteiskunnan vakaus lisääntyvässä paineessa	Henkinen kriisinkestävyys, väestön toimeentuloturva ja toimintakyky, sisäinen turvallisuus
2. Hauras ruokaturva	Suomen ruokajärjestelmän tehostamispaineet ja huoltovarmuuden rakenteelliset haasteet	Henkinen kriisinkestävyys, väestön toimeentuloturva ja toimintakyky
3. Energiamurros epäonnistuu	Energiapolitiikan, ilmastopolitiikan ja energiaturvallisuuden ristiriitaiset tavoitteet	Talouden ja infrastruktuurin toimivuus, erityisesti polttoaine- ja voimahuollon turvaaminen
4. Uusi epävarmuuden aikakausi	Maailmanpolitiikan lisääntyvä epävakaus sekä etupiiripolitiikka	Kansainvälinen toiminta
5. Kriittisen infrastruktuurin romahdus	Kriittisen infrastruktuurin rappeutuminen ja korjausvelan kasvaminen talouspaineessa	Talouden ja infrastruktuurin toimivuus, väestön toimeentuloturva ja toimintakyky

Tulevaisuuskuvat, kriittiset tekijät ja vaarassa olevat yhteiskunnan elintärkeät toiminnot (Minkkinen ym. 2017).

Samalla skenaariotyö auttoi ymmärtämään Suomen huoltovarmuudelle kriittisiä tekijöitä eli systeemin merkittäviä heikkouksia ja riskejä. Tulevaisuuskuvioiden mukaisesti kokonaisturvallisuutta koettelevat tekijät voivat tulla sekä Suomen ulkopuolelta että maamme sisältä.

KOKONAISTURVALLISUUDEN ENNAKOINNIN MONET MUODOT

Useita Failand-tulevaisuuskuvia yhdisti huoli päätöksen teon reaktiivisuudesta sekä kyvyttömyydestä tarkastella energia-, ruoka- ja vesiturvallisuutta ennakoiden. Syksyn 2017 visiotyöpajassa loimme yhdessä sidosryhmiemme kanssa katseen toivottavaan tulevaisuuteen ja sen vaatimaan jatkuvaan ennakoitintyöhön.

Visiotyöpajan pohjalta Winlandin skenaariotyö päätettiin kohdistaa käynnissä olevien, kokonaisturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvien ennakoivien prosessien jäsentämiseen. Jäsentelyn pohjalta muodostui ensimmäistä kertaa selkeä kokonaiskäsitelmä erilaisista ennakoitintilanteista ja ennakoinnin roolista kokonaisturvallisuuden hallinnassa. Lisätietoa tästä jäsentelystä löydät julkaisustamme ”Kokonaisturvallisuuden ennakoinnin kehittäminen Suomessa”.

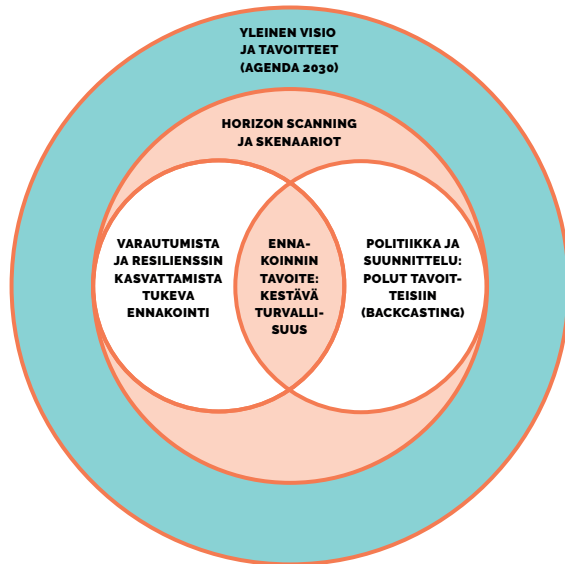
MONIPUOLISELLA ENNAKOINNILLA KESTÄVÄÄN TURVALLISUUTEEN

Jäsentelymme perusteella kokonaisturvallisuuden ennakoitintyön voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: pitkän aikavälin epävarmuuksia käsittelevä ennakointi ja lähitulevaisuuden riskejä sekä mahdollisuuksia käsittelevä ennakointi. Molemmista tunnistimme neljä ennakoinnin tapaa liittyen ennakoinnin systemisyyteen ja toimijuuden muotoon.

Suomalaisen kokonaisturvallisuuden ennakoitintjärjestelmä on kansainvälisesti ainutlaatuinen ja sen monet osin rinnakkaiset muodot ovat itsessään vahvuus. Kokonais-

turvallisuuden ennakointiin liittyy myös haasteita, joista tärkeimmät ovat ennakoitintilanteiden suunnittelu, ennakoinnin kytkeminen pitkän aikavälin suunnitteluun sekä ennakoinnin organisointi.

Tekemämme analyysin perusteella muodostimme viisi suosittua kokonaisturvallisuuden ennakoinnille: tarvitaan proaktiivista otetta kokonaisturvallisuuteen, ennakoinnin kansainvälisyyden vahvistamista, yllätysten ja epäjatkuvuuksien huomioimista, tulevaisuuslukutaidon kasvattamista sekä yhteistyön kehittämistä. Nämä tekijät yhdistyvät *kestävän turvallisuuden ennakoitintilanteissa*, jossa saman katon alle mahtuvat visio ja tavoitteet, muutostekijöiden kartoittaminen ja skenaariot, varautumista tukeva ennakointi sekä politiikka ja suunnittelu.

LÄHTEET JA LISÄTIETOJA

Ahvenharju ym. 2018. The five dimensions of Futures Consciousness. *Futures*, 104, 1–13.

Minkinen ym. 2017. Failand 2040. Kuinka Suomen kokonaisturvallisuus voisi romahtaa tulevaisuudessa?

Minkinen ym. 2018. Kokonaisturvallisuuden ennakoinnin kehittäminen Suomessa.

Minkinen 2019. The anatomy of plausible futures in policy processes: Comparing the cases of data protection and comprehensive security. *Technological Forecasting & Social Change*.

Minkinen ym. (arvioitava). Modes of foresight in public policy planning: The case of comprehensive security in Finland. *Technological Forecasting & Social Change*.

OTA YHTEYTTÄ

Burkhard Auffermann
burkhard.auffermann@utu.fi

Matti Minkinen
matti.minkinen@utu.fi

Ira Ahokas
ira.ahokas@utu.fi

Riikka Saarimaa
riikka.saarimaa@utu.fi